

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ivdx Magistratevs Senator

Zype, Franciscus van der

Antverpiæ, 1633

Cap. VII. De bello, eiusque causa iusta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14280

octo facile Curia diducta sunt: pro commoditate Prouinciarum qualia ad exemplum singuli ferè præcipui Principes in suis ditionibus instituerunt; vt nobile illud Mechliniense, & maiestate plenum à Carolo Audace erectum est.

Atque hæc tessera tam euidentis supremæ potestatis indicium est, vt aliqui ditionis suæ maiestatem lædi existiment, si extra eam ad Principis quamuis sui Concilium supremâ illius auctoritate iudicans, vocati fuerint.

2. Sed errant tamen; Iudicium enim Principis, & eorum qui eius auctoritate iudicant, non est adscriptum aut circumscriptum loco. solent Concilia Principum in Comitatu illorum esse, & vbiq; de illis iudicare. quare & Parlamenta pro diuersis Prouincijs instituta, quâuis singulæ supremam Majestatem habeant, sine earum præiudicio de singularum negotijs iudicant. vt olim ipsi Principes, & ambulatoria Concilia, dummodo iudicent nomine, & supremâ auctoritate Principum, respectu singularum ditionum, vt talium. quo sensu & consensu Hollandi, quos nullius vnquam alterius, quàm sui iuris, fuisse contendit Grot. *in antiq. Reip. Batavae*, aliæque nationes Belgicæ, nec ipsæ sub clientela aliena existentes ad Prætorium Mechliniense vocari non abnuerunt.

Extra Prouinciâ iudicari, quomodo non officiat suprematati.

Fateor Brabantos magnâ olim contentione se subduxisse à Parlamento Mechliniensi, & eam populo imaginem dignitatis retinuisse, ne foris iudicarentur; & vt suprema Cancellaria Brabantia remaneret, ac sine prouocatione ius diceret: id tamen alijs causis latè distantibus acceptum ferendū est. priuilegijs scilicet Aureæ Bullæ Caroli IV. Sigismundi, Maximiliani, Caroli V. quatenus olim ad imperium pertinuisse possunt Brabanti, prærogatiua data est, ne extra Brabantiam vocari aut silti possent, non ad Cameram Imperialem, aut quemuis Iudicem delegatum citari. horum priuilegiorum obtentu domesticum tribunal seruarunt, & liberalibus in bellicas necessitates suppetijs. quibus aut deliniuntur Principes, aut promissis implicantur.

C A P. VII.

De Bello, eiusque causa iusta.

1. *Bellum iuste suscipiendum, iuste gerendum, iuste finiendum.*

Qui consilijs Principū Rerumque intersunt etiam atq; etiam aduertere debent, vt cū de bello deliberatur, maturè omnia circumspiciant, quò & iustè suscipiatur, & geratur iustè, nec minus iustè

iuste finiatur. defensuum quidem bellum magna deliberatione non eget; cum necessitas defensionis consilium non exigat. dummodo hosti iniuria illata non sit. eam enim honeste potius sarcire, quam iniquam causam tueri armis, non tantum decentius, sed omnino ex iustitia necessarium est. qui enim iniustum bellum excitat, omnium belli incommodorum reus est, tot caedium, furtorum, sacrilegiorum, latrociniorum, raptuum, adulteriorum, publicae vastitatis. alioquin *semper iustum bellum est, quibus omnino necessarium: semper pia arma, quibus nulla nisi in armis spes vitae posita est: omnibus alijs rebus aquis & iustis tētatis & oblatis.* Heren. apud Liuium. Defensio nulla praeniam iniuriam omni iure permessa est. vim vi pellerē licet, non Principi tantum, sed & priuato cuiilibet. Oportet, ait Aristoteles, lib. 7. polit. c. 14. *negocia quidem, & bella gerere posse, sed magis agitare pacem, atque ociari posse.* pax enim finis est belli, nec iuste bellum gerit quicumque eum finem non respicit. August. relatus c. noli. 23. q. 2. *Pacem, inquit, habere debet voluntas, bellum necessitas.* non enim pax quaeritur, ut bellum excitetur, sed bellum quaeritur, ut pax acquiratur. bellum sine eo fine summum omnium malorum: scelerum omnium chaos. Quid aliud, inquit Orolius, l. 1. *bella dicenda sunt, quam vrgentia in alterutrum mala? mala scilicet huiusmodi, quae fuerunt, vel nunc sunt, aut manifesta peccata sunt, aut punitioes peccatorum.* Oportet ergo magis agitare pacem. diuina vox; *Ego cogito cogitationes Pacis.* Voluere ergo atque reuoluere omnia oportet priusquam in deliberationem belli descendatur, cogitare cogitationes; nullam rimam negligere, quae quodcumque ad pacem medium prodere possit. *Omnia prius experiri verbis, quam armis sapientem decet.* Terent. nam, ut Tacit. l. 1. hist. *aquae apud bonos miserum est occidere, quam perire, nec victis, nec victoribus unquam solida stetit armis voluptas. & semper felicior est pax numquam laessita, quam multo reparata sanguine.* Senec. *Felicitas est maior vicinum habere concordem, quam subiugare bellantem.* Augustin. l. 4. de ciuit. cap. 15. *alioquin vbi pacem obtinere non possumus; Dexteras, inquit D. Chrysostomus, in Psal. 134. à Deo habemus, ut & nobis ipsis & alijs iniuria affectis opem feramus, ut his quibus violentia & detrimentum infertur, portus simus & refugium.*

Igitur securitas nostra, sociorumque iniuste afflictorum, si aliter constare non potest, bello tutanda est. Religio, Reipubl. salus, atque dignitas, publica, priuataque bona. extra hanc causam, seu quae eò pertineat, non iustum bellum geritur. ita Cicer. lib. 4. de Rep. *nullum bellum suscipi ab optima cinitate, nisi pro salute, vel fide.* Salus ad nos pertinet: fides ad socios. vtrorumque defensio iusta est; dummodo cauta iniuriam nos, illosve passos, non autem intulisse probet. Qui

2.
Defensio
iusta.

3.
Omne bel-
lum pacem
respicit vs
finem suū.

4.
Securitas
nostra, &
sociorum,
Reip. salus
iusta belli
causa.

non repellit, inquit Augustin. à socio iniuriam, si potest, tam est in vitio, quàm ille qui facit. cap. non in 23. q. 3. Eripe eum, inquit Sapiens Prou. 24. qui ducitur ad mortem. quare & Populus Iudæorum crimen contraxit, cum non restitit Principibus Christum in mortem dantibus. quia, inquit Augustin. qui desinit obuiare, cum potest, consentit. cap. ostendit. ibid. tum porro non oportet, inquit Isocrates, deiecto animo esse eos, qui pro causa iusta periclitaturi sunt, sed qui iniuriam inferunt. Quid culpatur, inquit D. August. in bello? an quia moriuntur quandoque morituri, ut domentur in pace victuri? hoc reprehendere timidorum est, non religiosorum. cap. quid. 23. q. 1.

§. Cæterum bellum offensiuum plus habet examinis. neque enim exercitij causâ, vel, ut Galli loquuntur, *par gayeté du cœur*, bella gerere magis licet, quàm furari, latrocinari, adulterari. ut D. August. l. 3. c. 14. de ciuit. Dei. de Romanorum cum Albanis bello non alia de causa gesto, quàm ut residues moueret

Bellum offensiuum maiori examine opus habet.

*Tullus in arma viros, & iam desueta triumphis
Agmina.*

De quo ita decernit August. Illo itaque vitio tantum scelus perpetratum est socialis belli atque cognati. Turpe non minus non ex causa, sed occasione rei benè gerendæ, alienaque inuadendi bella inferre. ut Lud. XI. cæso ad Nanceium Carolo Burgundo iuratas inducias infregit, ditiones Mariæ pupillæ inuasit: ne bello quidem indicto (quod & necessarium in iusto quamuis bello) ex quibus Burgundiæ Ducatum Galli etiamnum hodie possident, obtentu chimericarum Salicæ legis tabularum. quibus Burgundi nunquam inscripti. Waldemarus olim Sueciæ Rex in terram sanctam profectus fratri tutelam Regni commisit. is illud inuasit, Waldemarusque reducem Regno exclusit. non nemo alius nostro æuo exemplum imitatus est. Turpe factum. turpior Ferrerij defensio; occasionem Regiam fuisse. satis id causæ. non eodem iure Regna, quo res priuatas acquiri. cum Antigono Rege sapit Ferrerius, qui sophistæ cuidam librum de iustitia scriptum offerenti, *Desipis, ait, qui cum me videris armis alienas vrbes vexantem, tamen apud me de iustitia differis.* Sanctius Populus Romanus. cum enim à Ptolomæo Rege tutor esset relictus, Æmilium Lepidum Pontif. Max. bis Consulem ad pueri tutelam misit, ne fides ciuitatis Romanæ frustra petita existimaretur. cuius beneficio Regia incunabula conseruata pariter ac decorata, incertum Ptolomæum reddiderunt, patrisne fortunâ magis, an tutoris maiestate gloriari deberet. ita Valer. Max. lib. 6. c. 6. Sanctius Augustus; de quo Sueton. cap. 20. *nulli genti sine iustis & necessarijs causis bellum intulit. Non enim, inquit ipse, immoderatis cupiditatibus morem gerens,*

rens, omnia vndique parare, & dominio eius adiungere suscepi, sed duos imperio nostro limites tanquam à natura datos Istrum & Euphratem statui. deinde domitis Tracibus & Schytis non bellum aliud ex bello sum commentatus, sed in iuris descriptione, & eorum quæ bellis civilibus deprauata erant, correctione incubui.

Latius regnes audum domando

Spiritum, quàm si Lybiam remotis

Gadibus iungas, & vterque Pœnus

Seruiat vni.

Non ergò dominandi cupido, ambitio, auaritia, opum, auri, gazarum, pomerij, dominatusque prorogandi votum iustæ bellorum causæ: quantumuis hodie maximè

Aurum & purpura curis

Exercent hominum vitam, belloq; fatigant.

Tum denique iræ atque vindictæ, parandi nominis, atque in historias eundi desideria. vt Iosephus Zachariæ & Azarias. 1. Machab. 5: faciamus & ipsi nobis nomen, & eamus pugnare aduersus gentes. Sed, vt dixi, causa si defuerit iusta, non bellum est, sed latrocinium. vt exprobrabat Schytarû Legatus Alexandro, Tu qui gloriaris ad latrones persequendos te venisse, omnium gentium quas adisti latro es. hæc enim est censura, hoc ius, atque iudicium omnium gentium. nocendi cupiditas, viciscendi crudelitas, implacatus atque implacabilis animus, feritas rebellandi, libido dominandi, & si qua similia, hæc sunt, quæ in bello iure culpantur. cap. quid culpatur. 23. q. 1. ex Augustin. quare rectè Chrysoft. vbi supra: Quomodo igitur ijs venia dabitur, qui armis non ad salutem, sed ad perniciem eorum vtuntur?

Quare Malderus de iust. q. 40. de bello. d. 2. assert. 2. vnicam & solam causam belli inferendi statuit, iniuriam Reipubl. impediendam, refarciendam, vel vindicandam. non leuem tamen, notabilem, incommodis belli dignam. quales ex sacris litteris esse demonstrat, publicam Principis contumeliam, 2. Reg. 10. rebellionem subditorum, ibid. cap. 20. violatum fœdus, 4. Reg. 3. defensionem malefactorum, ne iustas pœnas luant, Iudic. 20. suppetias latas inimicis, 2. Reg. 8. innoxij transitus denegationem, Numeror. 21. c. notandum, 23. q. 2. hæresim subditorum, Greg. lib. 1. ep. 62. c. qui peccat, c. quando displicet. 23. q. 4. negatum locum Prædicatoribus Euangelij, ex Victoria. detentas res Principis, inuasam ciuitatem, etiam paruam, auxilium ab eo, qui iustam causam tuetur petitum. Molina de Iust. tract. 2. disp. 104. primo loco ponit eam causam, vt Princeps recuperet, quæ ei debentur ex 2. Regum. c. 3. vbi bellum mouit Dauid contra Isebeth pro Regno Israël. Iusta enim bella, inquit Augustin. relatus cap.

6.

*Iusta causæ
belli offensi-
ui, grauū
iniuria im-
pediendā,
refarciendā,
vindicandā.*

dominus. 23. q. 2. definiri solent quæ vlciscuntur iniurias, si, quæ gens vel ciuitas bello petenda est, vindicare neglexerit, quod à suis improbè factum est. Non ergo bellum iustum, quod sine causa, eaque necessaria suscipitur. non vtili tantùm, non cupiditatè melioris solè, non libertatis in subdito, non imperij in liberos, nec ipsorum quidem causa, non eius habendi, quod non ius, sed honestas duntaxat debitum facit. neque metus vicinæ potentia. si non animus nocendi asseritur, istæque moralicertitudine deprehendatur. Grot. de bel. l. 2. c. 22.

7.
An iusta
causa sit
metus vici-
nae potentia
valde cre-
scenti?

Sed tamen lubet latiùs exquirere, an, quod ait Ferrerius, iusta satis belli causa sit, ne vicini Principis potentia nimium exerceat. Perseus apud Lium lib. 42. Rhodios monet, vt si pax à Romanis non impetraretur, saltè ita agendum, ne omnium rerum ius atq; potestas ad vnum populum perueniat. per victos enim vicinos victor gressum facit ad remotiores. ita Demetrius ad Philip. Maced. apud Iustin. lib. 29. cuius quanto propius nobiliusque sit regnum, tanto sit Romanos acriores hostes habiturus. & Mithridates Rex Ponti apud Salust. in eius epist. ad Arfacem Regem Parthorum; Nunc quæso considera nobis oppres- sis vtrum firmiorem te ad resistendum, an finem belli futurum putes. eodem- que modo Ætholi ab Antiocho petunt pecuniam & militem, vt socios ille tueatur, ne Romani Ætholis extinctis totis viribus in Asiã ferantur. Vera erant, inquit Lium lib. 36. quæ dicebantur, eo magis Regem mouerunt. Omnium temporum historia exhibent Principes in socialia foedera, atque acria bella eiusmodi rationibus tractos. Diximus sociorum defensionem iustam belli causam esse, sed dum- modo socij iustum bellum gerant. sed an socialis belli iusta causa sit, si desit alia, ne vicinus Princeps supra omnes potentia exerceat? Ferrerius quidem cum Gallis metum pro iustitia belli contra Hispanos, domumvè Austriacam, quod sensim vicina corripiat, sufficere ait, atque instar tempestiuæ defensionis esse, malum, quod imminere videas, præoccupare; neque morari, donec suppressorum exempla plura deesse possint. Bella quidem ratio est: sed imaginaria. sed insomnia rebus agendis non sufficiunt. quod si Hispanus, vt semper Turca, solitus foret quo iure, quavè iniuriã, solaque dominandi libidine bella gerere; profectò aliorum exemplo socialia arma prouocare posset. Cæterum quoddam domus Austriaca per foedera matrimonialia progressum ad hanc potentia fecerit, sine cuiusquam iniuria, quis bonus dixerit sat causã, vt alijs Regibus liceat ditiones eius inuadere?

Dilecta Cælo est Austriadum domus.

An quia agri vicini gleba fertilior est, ideonè liceat terminos meos in illum promouere? an quia vicinum pecus grandius vber habet, liceat

liceat mihi abigere? an quia vicinus ad utrosque currit felicius Indos, liceat mihi nauem eius perforare, aut expilare? an quia corruualis diuiti sponsæ magis placuit, idè rituali liceat ferro illius felicitatem auertere? sed non sunt, inquit, Regum eadem, & priuatorum iura. quod sibi argumentum in quæstione regia fractæ pacis inter Anglum & Francû obijcit Innocentius III. *in c. nouit. x. de Ind. respondetque ex lege diuina; ita magnum iudicabis vt paruum.* Sed & quis negabit vnquam ad naturales iustitiæ leges teneri etiam Reges, alterum non lædere, suum cuique tribuere? Naturæ & gentium omnia iura sustuleris, fœdera, fidem, commercium, & societatem generis humani, si hâc viâ pergas. Galli Italiam inuadentes, quo iure veteres atque innoxios possessores pellerent, rogati; non aliud apud illos ius, quàm quod fortior dextra decerneret, præualere responderunt. Eodem iure Cymbri, Hunni, Alani, Wandali, Gothi, Normanni, Dani, Turcæ, & immanissima olim barbararum gentium feritas, orbem terrarum inundarunt, sat causæ habentes, Ferrerio iudice, in Romani Imperij magnitudine. Vtinam ea ratio ad communem Christianæ Religionis hostem oppugnandum Principes omnes accenderet, vt pro mandata sibi potestate, non tantum quâ priuati sunt, Christo seruirent, eius hostem communibus & fœderatis armis inuaderent! *neque enim frustra gladium portant.* cuius rationem quâ Reges dare rigidam tenebuntur. sed Ferrerio magis placet cum Christianæ Religionis hoste pacem colere, cum Catholicæ fidei aduersarijs, quarumcumque sectarum fœdera inire. nec magni illud facit 2. *Paralipom. c. 19. impio præbes auxilium, & ijs qui oderunt Dominum, amicitia iungeris.* vnde fiat vt Regiones Catholicæ expugnentur, mox orthodoxa Religio, ac clerus eliminetur, templa hæreticis tradantur, hæresisque in possessionem ducatur. Auxilia omnia iusta credit, quæ contra potentiam inualescentem Austriacam vel Hispanâ submittuntur. contra hanc causam nullû ius, nulla sententia à quocumque lata Iudice, toto licet orbe pedibus in eam eunte, ei sufficit. paradoxa ista sunt. quorum eum nec Theologiæ, nec caluum, nec legum peritum Iudicem admittat, fateri oportet nullo nisi chimerio aut cymmerio iure defendi hæc posse. omnemque interpretationem eius iuris dependere à dictamine priuati spiritus. Ago de iure. scio enim arcana Imperij & Dominationum vulgò propalanda non esse. *Parendo potius, quàm imperia sciscitando res militares contineri.* Tac. lib. 17. *Summa,* inquit Greg. c. vlt. 23. q. 1. *militiæ laus hæc est; obedientiam Reip. vtilitatibus exhibere.* sed cum de factis constat, nego iuris Regij scientiam esse priuati arbitrij, sed iudicij, iustitiæque communis omnium gentium. Nemo Princeps ita de se sentit, vt aduersus

sus

sus se alteri liceat damnatas iusto iudicio rebellium causas tutari, liquidissimæ rebellionis reis suppetias ferre, alienæ ditionis inuasores pecuniâ, milite, annonâ iuuare. & tamen cogitare debet quisquis Fererium secutus, non iustitiam, sed iniquitatem iuuat, cùm Deo videbitur, leui flabello huiusmodi mulcas dispellere, versâ fabulâ sibi euenire posse, alteri quod fecerit.

CAPVT VIII.

De bello iustè gerendo.

CÆterum (vt Fererio valedicamus, eiusque Catholico-politico) afferimus bellum suscipiendum iustè, sed & gerendum esse iustè. *Iustè quod iustum est prosequeris. Deut. 16.* Iustè iniuste vè bellum geritur, respectu Principis, militis, Reip. Prouincialium vè, hostium, mediorum, modi, finis.

Respectu Principis.

ISiquidem illatum bellum iustè propulsat, cuiuscumq; iniustè infertur. licita est enim defensio contra quemcumque iniustam vim inferentem. Vim dico iniustam, non modum. nam causa iniusta vim iniustam facit, vt resisti possit, non semper modus. non iustè infert vim, quisquis superiorem Principem agnoscit: tamen si nō mox, si causa iusta sit inferendi, iustè resistatur. Teneri maiestatis lege eum, qui iniussu Principis bellum gesserit, delectum habuerit, exercitum compararit, scimus ex l. 3. *D. ad legem Iuliam maiest. Ordo naturalis hoc poscit, vt suscipiendi belli auctoritas, atque consilium apud Principes sit, inquit August. c. quid. 23. q. 1.* & nuper id in Batavis, ipsoque Prouinciæ Prætorio damnata Ioan. Oldenbarneultij, aliorumque Arminianæ factionis procerum capita docuerunt. quamuis enim Iudicum incompetentiam multi libelli disputarint, Bataviæque vnitæ, alijs Prouincijs non subditæ, libertatem; & singulatim Apologeticus H. Grotij; quasi fœdere Ultraiectino nihil Prouincijs singulis supremæ Potestatis ademptum sit, neque alijs in alias quippiam concessum; vt iudicandi aut Iudices dandi potestas singulis sua sit intacta, non alijs delata, cùm in nullius dominatum concesserit; interim tamen, sub ratione exercitus iniussu Ordinum generalium comparati, damnatus Oldenbarneultius

iacet ingens littore truncus.

Tum porrò maximè bellum inferre non licet, cùm vterque vnum Principem agnoscit, qui vtriq; dicere ius potest. quo nomine toties

in

1.
Gerendum
iustè bellum
Quot mo-
dis iniustè
geratur?

2.
Non iustè
indicitur bel-
lum, qui
superiorem
habet, &
magis si
vterque.